

ივერია

ნიკოლოზის ქუჩა, 21.
ტფილისი.

განცხადება დასაბუჯად

უნდა მიმართონ რედაქციას და წერა-კითხვი გაეგრეს. საზოგადოების კანცლარობა.

ფასი განცხადების:

ჩველმებრივი სტრიქონი პირად გვერდზედ— 16 კაპ. შვილობილზედ— 8 კაპ.

კვირა, 25 დეკემბერი 1894

ბაზონი	ლიტრა	ბანკი	ბანკი
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

დღესასწაულის გამო შემაღლები ნიჰარი გამოვა ხუთშაბათს, 29 დეკემბერს.

ივერია

გამოვა 1895 წელსაც იმავე პროგრამით, როგორც წინაა.

გამეთის დაბრუნება შეიძლება შემდეგის ადრესით:

ტფილისი, ნიჰარიის რედაქციის ნიჰარიის ქუჩა, 21.

კარგულია შორის წერა-კითხვის გამოგრეს. საზოგადოების განცხადებას, სახალისო ქუჩა, ბანკის ქარვასლი. საფოსტო ადრესი:

ТИФ-ЛИСЬ. Редакция „ИВЕРІА“.

ქართული თეატრი

ახლოდ შეერთებულს სათავად-ანბანურა ბანკის თეატრში შობის შეიკრე დღიდან დაიწყება ჩვეულებრივი წარმოდგენები ქართული დრამატული დასისაგან.

რეპერტუარი ორშაბათს, 26 დეკემბერს

სეველიური დაჯიქი

კომედია 4 მოქმედ. ბოშაშექი, თარგმ. ლმ. კიფანიასი.

სუსტი მხარა

ვლდ. 1 მოქმ.

მონაწილეობას აღებულებენ: საფაროვისი, მაქსიმოვისი, გამყრელიძის ბანკი, მაკაშვილი, სვიმონიძე, გელდევანი, შათირიშვილი, კანდელიანი და სხვ.

ფელეტონი

მუნჯი

მზე კარგა ძალზე იყო გადხარბილი, როდესაც თვედორე შინ დაბრუნდა. შვილები მთელი დღე მოუთმუნლად მოელოდნენ მამის მოსვლას და გაიფიქრეს თუ არა ჰქონდას ჰარბიანი, დიდდგნა პატარამდე ყველაფერი კარში გაკეციდნენ. თუმცა მუნჯის ყურებისათვის სრულიად გაუგებარი იყო ეს ხმა, მაგრამ ისიც სხვის კვლს გაჰყვა: უნდა ვაგეო, რისთვის გარბიან ჩემი დები ასე საჩქაროდ და, როცა მამა დანახა, ყველაფერს მიხვდა. სხვებთან ისიც გაფიქრებულ შეპყრებულა, როდესაც თვედორემ ხურჯინი ჩამოხსნა და ცოლს გადასცა.

მარიამი კარგ კიდევ ახალგაზდა ქალი იყო, სულ ოც-ცამეტის წლისა თუ იქნებოდა, მაგრამ ყმაწვილი გაუთხოვებინა და ამიტომაც ორი უფროსი ქალი თათქის გასათხოვრად მოსწრებულ ჰყავდა. ამ ქალების მომდევნო იყო მუნჯი, მერე ერთი ცხრა წლის გოგონა და სულ პატარა კიდევ ვაჟი.

მარიამი თავისთვის არასა ზრუნავდა. მისთვის სულ ერთი იყო, საშობაოდ და სახალდობოდ ახალი რამ ექნებოდა თუ არა, ოღონდ შედეგობა გაეცხებინა, მათთვის შედეგობა ახალი ტანისამოსი, და იმის ბედნი-

თაისშაბათს, 28 დეკემბერს, გამართული იქნება საიუბილეო წარმოდგენა კანსტ. დამიტ. ფუფანის 25 წლის მოღვაწეობას გამო სამშობლო სვენაზე.

I
დამნაშკის ოჯახი
დრამა 5 მოქმ. ჯეკობეტის თარგმანი

II
დატრი აღდა ჯანა
ვლდ. 1 მოქმ. ვამბაკი. კ. ყიფანიის მიერ მონაწილეობას იღებენ ყველა არტისტი.

III
პარასკეის 30 დეკემბერს
ვლდ. 1 მოქმ.

მონაწილეობას აღებულებენ: საფაროვისი, მაქსიმოვისი, გამყრელიძის ბანკი, მაკაშვილი, სვიმონიძე, გელდევანი, შათირიშვილი, კანდელიანი და სხვ.

უდასრულოდ დსჯილი

კომედ. 4 მოქმ. ოსტროვსკის თარ. ი. მ.—ისა

ერება და სიხარულიც ეს იყო. წლიდან-წლიმდის შრომობდა: აბრეშუხს იწევდა, წვირლ-ფესს ზრდიდა და ცოლ-ქმრობის უღელს მტკიცედ უწევდა თავის თვედორეს და ყველა ამის ჯილდოდ შეიღების გახარების სიხარული და ქმარს—სხვას არაფერს. დღეს დღითაც ორი ინდოური და ექვსი ყვერული გაატანა გასაყიდად ქმარს და ამ უფულით მოელოდა, თვედორე იყიდის რა და ცუდვარყო.

მარიამმა ხურჯინი გახსნა და ნავჯარს დაუწყო ამოლაგება. შვილები გადს ეხვევიდნენ და ყველაფერს ხელიდან სტაცებდნენ. უფროსს ქალიშვილებსთვის ბაღადღები და ფესხსაცემლები ყიდნა თვედორეს, უნდა როსისათვის შთოელი ჩულები, პატარა ბიჭისათვის წულები, ცოლისთვის თამბაქო და მუნჯისთვის-კი სრულიად არაფერი. ყველა გახარებული სრულიად მამისაგან მოტანილს საქონელს, მაგრამ მუნჯი-კი არ იძუროდა: დღეა დღის გვერდითა გლოდა, აგერ დღეაჩემი ჩემთვისაც ამოლაგებს რასმეო, მაგრამ არაფერი სჩანდა. მარიამმა კიდევ ჩაჰყო ხელი ხურჯინში და ერთი ბოთლი არაჟი ამოლო, სხვა აღარაფერი იყო შიკ.

— ამა, ქალი, ამ ყმაბალახშია კიდევ რაღაცეები და გამოხსენი, — უთხრა თვედორემ ცოლს, და ყმაბალახი გადსაცა. მარიამი იანა, იფიქრა უფიქრად ყმაბალახში იქნება მუნჯის წულებიო, მაგრამ იანაში მარიამისა და წუწუწის

მონაწილეობას იღებენ: საფაროვისი, ავილიშვილის, ჩერქეზიშვილისა ბანკი აბაშიძე, მესხივი, სვიმონიძე, გელდევანი, შათირიშვილი და სხვანი.

ორშაბათს, 2 ანკაშს
მოსაგონებლად ქართული თეატრის დაარსების (1850 წ. 2 იანვარს) წარმოდგენილი იქნება

განკარ
კომედ. 5 მოქმ. თხზულ. თ. გ. ერისთავისა მუსიკალური განყოფილება და ცსოველი სურათები

მონაწილეობას იღებს მთელი დასი. წარმოდგენები დაიწყება სწორედ საღამოს 8 საათზედ. შეგირდებისათვის აღკლები ამფითრეში 50 ჰ.

ადრეღმისი ფასი: ლოგეი 5 მ. მოყოლებული 10 მ. პარტეტში სკამები 65 ჰ. მოყოლებული 3 მ. და გალერეი 20—40 ჰ.

ანტრაქტებში დაუკრავს ორკესტრი რ. დუმას ლიტაბარობით. რეჟისორი ადმინისტრატორი ვლ. გუნი.

ტფილისი, 25 დეკემბერი

გრაფის შუველოვის დანიშნვამ ვარშავის გენერალ-გუბერნატორად დიდი ღალატია და იმედველი გამოიწვია თურმე რუსეთისა და პოლონეთის საზოგადოებაში. ჯერ ხელმწიფის რესკრიპტი არ იყო ნაბომები გრაფის სახელზედ, როგორც ვრცობა და იმისმა დამატებამ მთელი პროვინცია არაფერი არ იყო. საკოდად მედის გული ჩასწყდა, როდესაც სხვა შვილები გახარებულნი იყვნენ და მხოლოდ მუნჯი მოწიფილის სახით შეპყრებულად დედას, რომელსაც ადამიანის ფერი აღარ ელა.

— ამ ბიჭის წულები საღია, კილ—კეთხა მარიამმა ქმარს. — მაგის წულები ვერ ვიყავი, ფული აღარ მარბა.

— მერე ამ თავშლის ყიდვას ვინ ვეგვეწებოდა, როდის დაგებარე მიყიდებოქი. სული თან გაგაყოფო, რე შეგებეწე მუნჯე არ დამიტყო გულდაწყვეტილი-მეთქი და რისთვის მიყავი ეს საქმე? მე კიდევ რომ არ მეთქი, შენით უნდა მოგვეწებოდა, თორემ ყველას მოუტანე და ეს საკოდად ასე დასტოვე? როგორ, სხვა შენი შვილი და ეს არ არის, თუ როგორ ჰყოქრობი. იქნება მუნჯე რომ არის და ვერაფერს იტყვის, იმიტომ გგონია, რომ სიხარულსა და წყენს ესეც სხვასათვის ვერ გგონობ? აღდგამა იყო და ეს გულ-დაწყვეტილი დამიტოვე, ახლა და ერთი წუდე შეგებეწე და ის არ უყიდე და სად გაგვინა ეს?..

— შეგოვალს დასტოვეო, ფული არ მქონდა, ფული, არ გეხსენს—მეც რად მიუგო თვედორემ.

— სხვისთვის თუ მქონდა, ანა რად ვაგებო მთელ წელიწადს შეშას გეჰივადე და წყალს, და შენი შვილი-კი არა, სხვაც უნდა გებარებ-

რამა დაუდგინეს ახალს მმართველს ქვეყნისა—გრაფს შუველოვს.

ეს ვაგებატონები ამტკიცებენ, რომ ვარშავის გენერალ-გუბერნატორი უეკველად იმავე გზას დაადგება, რა გზასაც ადგა ფელდ-მარშალი გურკო და რუსეთის სახელმწიფო პოლიტიკასა პოლონეთისა ერთგულ ინტერესებსა და წაიღეს უსხვეგრადობა.

მაგრამ ამ დღის მწერალთა და მათ თანამგონებელთა ავიწყლებათ, რომ ეს სახელმწიფო პოლიტიკა დღევანდლის რუსეთისა, უნდა იყოს პოლიტიკა, რომელსაც სამართლიანად აღიარებს თვით-მყარობელი რუსეთისა, იმპერატორი ნიკოლოზი. ხოლო რამდენად არ თანაურაძნობს ახალ გზად გავრგვანოსანი იმ პროგნამას ერთგებთა შესახებ, რომელიც წმიდა წმიდათა არის სუგორინისა და მისთა თანაზიარათვის—ეს ცხადად დამტკიცდა იმ სათნოებისა და სიბრძნით აღსავსე სიტყვებით, რომელიც უკვე ბრძანა ხელმწიფემ თავის მანდილოსანს.

ჩვენ გგვონია, რომ საზღვარზე გადსული მადა ზოგერთი რუსის პატრიოტ მწერალთა უკანასკნელის ამბების შემდეგ შესდგებოდა; მაგრამ, როგორცა სჩანს ამ ვაგებატონებს ჯერაც ვერა შეუგნათ-რა, და დღევანდელი მათი მოთხოვნილება არც ახლანდელ დროს შეესაბამება და არც იმ უმაღლესს ნებსა, რომელიც ერთი კანონ-მდებელი და სავალდებულო რუსეთის იმპერიაში.

ბოლდეს, თორემ შენი შვილი?.. შე უბედურო, ვერ ჰხედავ რა ნაირად თავ-ჩაღუნული და მოწყენილი ზის? მეტი რა შეუძლია მავას, სხვა შეიკებივით-კი ვერ მოგვარდება, რატომ ეს და ეს არ მიყვლება.

— კარგი, კარგი... შენ თუ დიწყე, საშველი-კი აღარ მოგეცემა! შენი მუსიაფის თავი არა მქვს, გაყრული კაცი მოვედი, — წყენით მიუგო თვედორემ და მუნჯს ანაშენა შენი შემოიტანე და ცეცხლს მიმეხტეო. მუნჯე მორჩილად დაეთანხმა მამის ბრძანებას.

საბარლო დღის გული მომდოლორმა გარნობამ ააღლდა, როდესაც მარიამისთვის მიმავალი მუნჯე დანიხა. მარიამი ტირილით ბუტბუტებდა რალსაც. მუნჯამა შენი შვილიცა და დღის ცრმეაწინ თვალებს. ის კარგად მიხვდა, რისთვისაც სტიროდა დედა. საბარლო დედა, — გიფიქრა მუნჯე: დღეს გათენებამინ მამარა, მამა შენი წულებს მოიტაცნოსო, მაგრამ ეს არ ასრულდა და ამიტომ სტირის. რა ვუთხრა მერე, მე თუ გულ-დაწყვეტილი დაგჩრი, სამაგეროდ თობი შვილი გახარებულნი ჰყავს და, ხუთში რომ ერთი გაწილდეს, ამისთვის რატომ უნდა იტიროს? მაგრამ დედა, დედა და დედადგინი... რა, ჩემო კეთილო დედა, ნეტავი შენმა, ჩემო კეთილო დედა, ნეტავი შენმეძლოს სიტყვით გამოვიცხადო ის, რასაც ცხლა ჩემი გული შენდამი

მაგრამ დაუბრუნდეთ ვარშავის გენერალ-გუბერნატორს: ჯერ ერთი რომ გრაფი შუველოვი, სულაც არ არის იმ პოლიტიკის თაყვანისცემელი, რომელსაც ჰქადაგებენ ანოევი ერემიას და „მოსკოვის ველომოსტის“ პუბლიცისტები და მამასადეო, იმელი იმისა, რომ აღრინდელ მერლობის ელჩის, გრაფის შუველოვისათვის, მხოლოდ რუსთა ინტერესი— და ესეც ისე, როგორც ეს ინტერესების აღქმა სუგორინს—იქნება პატრიდებამი მიღებულნი, სრული შეცდომაა.

თუმცა ყოველი ეს ასეა, რაც ზვეთია ესტკეით, და გრაფი შუველოვი სწორად იმ განზრახვით არის დანიშნული პოლონეთის გამგებლად, რომ ამ გამოცდილება და განათლებული მამა დამოუკიდებელი პოლონეთისა გული და მეგობრად გაუხადოს რუსეთს პოლონეთი, მაგრამ წარმოვიგინოთ, რომ ახალი გენერალ-გუბერნატორი ვარშავისა სულ წინააღმდეგის გრძნობით იყოს გამსკველილი, მაშინაც უშეკველია, გრაფი შუველოვი იქნება მორჩილი, აღსრულებელი თვის ხელმწიფის ბრძანებისა, რომლის კეთილი განაზრახი დაფარული არ არის არა თუ იმის განზრახვის უსხველოდელი აღმასრულებელთათვის, არამედ არც ერთ მის ქვეშევრდომისათვის; რომელსაც-კი წაითხულის გაგვა შეუძლია.

ამიტომ უნდა ვიფიქროთ, რომ

მგონია, უბედურო ჩემო თავო, ცხლა იგარბენი შენი ნაკულუვენება, მხოლოდ ცხლა იმიტომ, რომ არ შეგძლია შენს კეთილს დედის მუშებარზე შეუმსებუქი ვერ გუბნები იმას, რისიც თქმა გინდა, .. ოჰ, რა კარგია მეტყველება! მე რომ ცხლა რისამე თქმა შემეძლოს, ბევრს საწუგეო სიტყვას ვეტყვი და დედამს... ხედავო რა ვარ?—სრულიად არაფერი, მეტი პარტი როგორც ოჯახისათვის, ისე ქვეყნისათვის... ვან ვერაფერს მიგეგნებო? ვგრძობ, ძალიან კარგად ვგრძნობ სიხარულსაც და წყენსაც, მაგრამ არც ერთის გამოთქმა ისე არ შემიძლია, როგორც მინდა... საბარლო ჩემი ხელები! ნუ თუ სხვა შრომისთან ერთად და მეუწესა დემობა, რომ ყოველი ჩემი გარნობა მხოლოდ ამ ხელებზე უნდა გამოითქვან და ენა-კი, ეს გულის საუნჯის საუფეთესო გასაღები, უმოძრაოდ მქონდეს! მერე, ვან ხელებს შეუძლია ის გამოთქვას, რასაც გული გარნობს?—არა, არ შეუძლია, ძალიანაც რომ მიიწინაშობს, ათასნაირად რომ ვაღიარებ-გაგადგობის, რის მაგერიობას მინაც ვერ ასრულებს. მეტყველთა საქმე სულ სხვაა. ტურის ერთი გაცმატება საქმია, რომ იმათა სიტყვამ სხვის გულში ფრთხილად გაიაროს და მზიარული სახე მუშებარების არჩილება მიიცივას და აგრეთვე დაკოდლის გულის წყურულს მოხვდეს და უკვადების

ახალი გენერალ-გუბერნატორი ვარ- შაიას ბეგრად უფრო დიდ სამსახურს გაუწევს რუსეთს და ერთგულებას თავის მშობნარებს, პოლიციელთა გულს მონადირებით, მათის ერთგულს დიდ მთავარ პატრიარქთან, ვიდრე ისეთი იმპერატორი ქვეყნისა, რომელიც იმ ქვეყანასაც აძლევდნენ თავს, სადაც არანა გამგებლობა და თვით სახელმწიფოსაც სძენენ უკუაყოფილობა, რადგანაც ასეთ მართებულთა აზრი და სურვილი ხალხისათვის გამომსახველი უპატივისცემისაა.

მთელის რუსეთისა და გარეშეთა თვლი მთავარი მთავარი ამ ეპოქა ვარ- შაიას გენერალ-გუბერნატორზე. მე- გობრები ერთგულებითა სამართლიან მოთხოვნისათვის მივლიან, რომ გრაფი შუვალოვი შესაძლებს რუსეთსა და პოლიციის შუა ზაგის ჩამოგდებას, ბოლო წრეს გადასული რუსის პატრიარქი-კი ოცნებობენ, რომ გენერლის გუბერს მოადგილე განა- ვიჭობს თვისის წინამძღვრის პო- ლიტისა პოლიციელთა შესახებ.

ჩვენ ოდესმე დაუბრუნდნენ იმ პოლიტიკის განხილვას, რომელიც ადგა გენერალი გუბერ ვარ-შაი, და რომელიც ჩვენში იყო გადმომტრე- გილიერთ-ხანს, — იმ პოლიტიკის, რომელიც არაბიერ კავშირს და მო- ვასებას არა აქვს განსვენებულის თე- ვადის ვარან-კოვის პოლიტიკასთან.

პირველი დამახებრება ქვეყნის მართველისა წინაშე თვისის ხელმწიფო- სისა ის არის, რომ არა თუ მეგობარი და ერთგული ვერ არ მოამდგო- რის სახელმწიფოსა, არამედ ისე- თი ვერც დაუმოყვროს და შეა- რიგოს, რომელიც ადრე მტრუ- ლად იყო გაწყობილი. ხოლო რამდენად ასწავლილი ამ შიშებსა და სახელმწიფოსათვის ფრიალ საქე- რო საქვის მართველნი ორთავი- რიგისა, ისეთნი მართველნი, რომ- გორიც იყვნენ ერთის მხრივ გენერა-

ლი გუბერ და თავად დონდუკოვი, და მეორეს მხრით თავადი ვარან-კო- ვი და დიდი მთავარი მიხეილი, ამის შესახებ იმედ გვაქვს მალე გვექმება საუბარი.

შედეგ

არტისტის ქ. დ. ყიფიანის იზი- ლის შესახებ.

მასზე, 28 დეკემბერს დანიშნული დღესასწაული 25 წლის მოღვაწეობ- ბისა ბ. ე. ყიფიანისა სამშობლო სიკვამლე. ოც და-ხუთი წელიწადი! ეს თითქმის მთელი სიცოცხლე, თუ სიცოცხლეს დავთვლით იმ ხანადან, როდესაც ის საზოგადო ასპარეზზედ გამოდის, და აგრე ჩვენ გვეუბნებიან, რომ არის ადამიანი, რომელიც მთე- თი თავისი სიცოცხლე საზოგადო ას- პარეზზედ უღაფრია და ამ დღეს ჩვენ ისეთის სისარბილო უნდ მივეუბნე, როგორც დღესასწაულს. ეს დღის- შესანიშნავი მოვლენა ჩვენს ცხო- ვებაში და ამის აღნიშვნა, დღესას- წაული უტყუარი ნიშნია ჩვენის თვით-ცნობისა.

ჩვენ პატრისა ვეგით სიმამიცეს, ხელში მხოლოდ იცვალის მშობლის ველზე გასულს, და დღეს თითქმის პირველად ვანიჭებთ პატივისცემა- ბ. ქ. დ. ყიფიანისა, ამ ახალ ბრძო- ლის ველზედ გამოსულისა.

ყოველ ჩვენგანს გამოუტყდა რა მწელია ახალის საქმის დაწყება. მხო- ლოდ იმ გვარ კაცთ, როგორც იყუ- რებ თ. გ. ერთთავი და მის თანამე- დროვე ამხანაგები, შეეძლოთ თანა- თანა ახალის საქმის დაარსება, რო- გორც ქართული თეატრი. იმის მი- ხედვად, რომ ქართულის თეატრის და- მარსებელნი პატრიკემულინი კაც- ნი იყვნენ, დღესაც-კი ბევრი მოძო- ვება ჩვენს საზოგადოებაში იმისთანა- ვია, რომელიც სცენაზედ გამოსულს

გადამარუნა. ამ აზრებს ერთი სიტყვ- ხარხარი ასტრება სახლში, მარიამე- კი გაიღრბა, როცა მიწაზე წაკოტ- რილბული თვედრე დაინახა, რო- ველსაც მუწვი თავს დასდგომდა, გვილიანად კისკისებდა და ტაშს უკ- რავდა.

— შენ თვლები დაისივე ტირი- ლად და ეს-კი, ხომ შეყვარ, მისხარო- ბის გუნებაზე, — საყვედური თუხრა თვედრემ ცოლს და წამოიღა.

— აბა, თავს ხომ არ მოკლავს! ჩვენ უნდა გვეპარებოდეს, თორემ ჩვენ ბოქალუსი არ მოგვიყვანს, ფე- შისშველს ნუ მატარებთო. არა, ჩემო თვედრე, მე კარგად ვატყობ, შეი- ლოდ არ ავდებ მაგას იმითომ, რომ მუწვი. ეს რომ ასე არ იყოს, ხომ შეხვდებ მაგის ფეხებსრა ნარიად დახე- თილი აქვს და სისხლი გადმოდის! ერთხელ იფიქრედი და, წუგლი თუ არა, ქალამანს მაინც უყიდიდი! მაგ- რა არა, არ ვებრძობება... საყვედუ- რით თუხრა ცოლმა.

თვედრემ ხმა ადარ ამოვლია, ისა და მუწვი გარედ გავიდნენ და ნახე- ვარის საათის შემდეგ მამაშვილმა ძლიერ შემოთარხნ და კლული დიდი ღირობი და გულ-მოღანედ შეუდგნენ იმის გაკეთებას. მარიამსა და იმის ქალბეს ჩქარ-ჩქარად მოჰქონდათ დაუ- გებელი წყალი ქაბადგან, სამხა- დენ ღორზე და მუწვი და თვედრე მარდად აცლიდნენ ჯავარს, მუწვი, როგორც-კი ხელს გაითავისუფლებ- და, ათასნარის ნიშნებით ვადაშლი-

მასხარობასა და გარყვნილობას ემა- ხიან.

მაგრამ ამას არ დერიდნენ არც ერთნი მოღვაწენი ჩვენის სამშობლო თეატრისა და მათ შორის არც ქ. დ. ყიფიანი. ჯერ ისეც ემწევილი (ქ. დ. დიბა- და 1849 წ.) ის გაუსხტა ხელიდ- გან გუვერნორებს და 1865 წ. მი- რილი მონაწილეობა ამ დროს ვამარ- თულ სცენის მოაგვარება წარმოადგე- ნაში, თითქო თავისის ნიჭის გამოკ- და უნდოდა. მამა მისი მარად დაუ- ვიწყარი განსვენებულ დიმიტრი ივა- ნის ძე ყიფიანი, რასაკვირველია, არ დაუშლიდა თავის შვილს ამ ნარი- სიკვლეს, მით უფრო, რომ თითო- ითვედრია და ამ საქმის პიონერია. ამ დროს ქ. ყიფიანი ვაკატეხული იყო მხატვრობით, რომელსაც ის მთელის თავისის არსებობა და ენერგიული მი- ექცევა და რომელშიაც დასაწყისშივე ნიჭი ადევტო. პატარახანს უკან იძუ- ლბული იყო თავი და ენერგია ამ ხელისაგანდამდებლობის, რადგან თ. ყიფიანი ასტრება, ამას შემდეგ ქ. ყიფიანი შევიდა პეტროვი რაზმისთვის ავა- დენიაში. პირველ შემდგომ რა და- მიხედვებულს უნდა ჰქონოდა იმის- თანა ხელოვნებას, როგორც არის მხატვრობა მეურნეობასთან, მაგარ- ამ პიქსის ზედ-გაგლენა უნდა უკუ- ლიყო. ის კარგად მიხვდა თავისის შვილის ბუნებას — იგი იყო არტისტი და პოზიტივიზმის ვერ შესძლებდა, იგი არტისტი იყო და მისი ბუნება ერთ მშობლი საგანს პოლიტიკის ვერ ა- ვადებოდა. მართლაც და რამდენიმე კარგი პოლიტიკა სახელმწიფო სა- მართლობა, მაგრამ ვერც ერთზედ ვერ დადგა დიხანს. 1869 წლიდან ის უკვე მზურავლე მონაწილეობას იღებს ქართულ წარმოდგენებში და რამდენ- ნისამე ხნის შემდეგ სცენაზედ მოადე- ნიყო მის ხელობად შეიქმნა.

და ხელგებს და იკინოდა: უნდოდა მოყვნილი დედა გემზარაზლებინა. ეს გულ-მოღანედ ეხმარებოდა დედ-მამას სახვადო სმხანდისში.

ვახშობაზედ მოატანა, ყველაფერი მზად იყო, ყველა დაწვა და დიდიხე- კიდევ, მხოლოდ მარიამს არ სძინავს: მისჯდომდა კერას და ხელში რაღა- ცას ატრიალებს. მუწვი დაწოლი- ლია, მაგრამ არა სძინავს. ის ფიქ- რობს, რომ ხვალ იმისი დები და ძმა ახალ ფესხაქმელებს ჩიკვიმენ, მხიარულად გავლენ ეკლესიაზე და ეს-კი გულ-დაწყვეტილი შინ დარჩე- ბა; მისი ტოლი მეზობლის ბიჭებიც ახალის უტლებით ექმნიან და ამის- კი ძველიც არა აქვს.

— ნიტავი დედა რას აკეთებს, რომ არა სძინავს? — გაიფიქრა მუწვი და სპის ქვეშედაც დაუწყო თავისის დევნება დედის.

დიდ ხანს უტყუებ და, ათასნი- რი ფიქრი უტრიალდნენ თავში და ამ ფიქრში ჩაქმნა კიდევ. — დედა გავთვდა, ყველაზედ მარად წა- მოღანენ და მორთვა-მოკახება დაიწ- ყეს, მუწვიმაც გამოიღვი, ადგომას აპირებ, მაგრამ სახეებით მხიარუ- ლად-კი ვერ მივარდებოდა ახალ ტრინ- სპისის და ფესხაქმელს: რაც გუ- შინ მეცვა, დღესაც ის ძინძები უნ- და ჩავიკვია და იმე შიშველ ფეხე- ლით უნდა ვავერიო ტრალ-ამხანაგე- ში, — გაიფიქრა მუწვი და ზარბაძლ- წამოხდა ლოგინში. რამდენსამე წუთს ისე იჯდა, შემდეგ, თითქო დარწმუნ-

როგორც არტისტი, ქ. ყიფიანმა პირველშივე სამ ტოი ადგილი დაი- კურთხეა თავის ამხანაგებ შორის. უპი- რატესობა ქ. დ. ყიფიანისა ის არის, რომ მისი ნიჭი ვრცელი და სხვა და სხვაფერია. როცა ის გამოდის სცე- ნაზედ, მაყურებელს ვიწვევდა, რომ არტისტსა შეეძლოს და საუკებოდ ასუ- რათებს სხვა-და-სხვა ბუნებისა და ხა- სიათის ადამიანებს: გიქო, ზამზამოვი, ოტია ჯოლია, ელიზბარ ერისთავი, სვიმონ ლეონიძე, და დატრიალია ჯარბა გლეხი სულ სხვა-და-სხვა ხა- სიათის ხალხია და ვერაფერ იფიქ- რებს, რომ ის ერთსა და იმავე ბუ- ნება შეუქმნია. მაგრამ ეს ხასიათნი შექმნა ერთმა და იგივე ადამიანმა, მანმა ქ. დ. ყიფიანმა, რომელიც ორის დღის შემდეგ დღესასწაულობს 25 წელს. მოღვაწეობას. ადამიანის ბუ- ნება იმ ნარიას, რომ არ იფიქვებს დიხანს არც ერთს წყენას, მაგრამ სიმოვნებას-კი ადვილად იფიქვებს, რომელიც თავისი სიცოცხლეში გამო- უყვლიდა. მაგრამ ამ დღეს ვივისებოთ რამდენი გული აძებრა კეთილ-შო- ბილ გულს-წყრომით ოტია ჯოლიამ, რამდენი სულის ამბავილედ გულს ვამპატონებელი ცრემლი გვადნა სვიმონ ლეონიძემ, მოვიგონოთ ყვე- ლს ეს და ჩვენც ერთხელ მაინც და- ვდინოთ კმაყოფილების ცრემლი არ- ტისტის ჩვენის თანაგრძობით.

ახალი ამბავი

დღეს, 25 დეკემბერს, შობის დღეს, სიონის საკათედრო ტაძარში, სასაქრთველოს ექსარხოსის მიერ გარ- დახდილ იქმნება წირვა და წირვის შემდეგ სამადლობელი პარაკლისი, რომლის გამოც 21 ჯერ დასცლიან

და რომ ამ საქმეს აღარავინ გავე- წიბობა, ხელი გავიწა და სასთუმლო- საკენ, რომ თავისი ძველი ახალუბნი და ათას ნიარად დაეცრებული ჩი- ხა ჩაიყვ, მაგრამ დახეთ საკვირ- ველებს! თავისის ძინძ-ახალუბნის ნა- ცკვლად ახალი შალის ხალაით დაუ- ხვდა.

მუწვიმ ჯერ არ დაუჯერა თავისი თვლებს, შემდეგ კინძულით მოჰკი- და ხალაით ხელი, მიზბურ-მობარუ- ნა და აი რა ნახა: დედა მისის ახა- ლი თავშვლი, რომელიც გუშინ თე- ვილორე მოუტანა, დღეს მუწვის ხალაიდ იყო ქვეული.

— დიხ, სწორედ ის არის, — გაიფიქრა მუწვი და გულში სი- ამოვნება და წყენა იგრძნო. მე- კი ხალაით მაქვს, მაგარ ამ დედა ჩემი რომ უთავშლოდ დარჩა! — ფიქრობდა მუწვი, და ჯერ კიდევ ვერ შეეძადა ხალაით ხელის გაყრას.

— ჩაიკვი შელო, ჩაიკვი ეს ერ- თო რამ მაინც გეცქება დღესახალი, — აღორისინად თუხრა და აინშა და- დამ და შუბლზე აკოცა თავისი უე- ნო შვილი.

თვედრემ უკადრისის სიტყვით მოიხსენია თავისი ცოლი, რომ სიმ- მანათიანი შალი ამ მუწვისათვის წა- ხლინდა, მ გრამ მარიამს, თითქო არ გავლაროს ქრის სიტყვებში, იგი მხიარ- ულად იყო, რა კი სხვა მოვლეთბან ერთად მუწვიც ვახარებული ჰყავდა.

II ერთმა წელიწადმა ვანელი მას შე-

ზარბაზნს. გენერლობა, სამხედრო ობერ-აფიცრები და სხვა სამხედრო უწყებისანი ვლდებულნი არიან და- სწრწრან როგორც წირვას, აგრეთვე პარაკლისს.

წირვა სიონის ტაძარში დღის 10 საათზედ დაიწყო. შობის სამს დღეს შავენი ახსნილი იქნება.

გრიგოლ ტატიშვილს იმყო- კრია მშვენიერი სურათი თამარ დე- დოფლისა. სურათი დაბ ქლინა ფოსტის ქალაღზედ. ჩვენ ვნახეთ ფოსტის ქალღი ამ სურათით, სწო- რად რომ კარგი სასურათ ქართველ საზოგადოებისათვის ამ გვარი ფოს- ტის ქალღი, მეტადრე ამ დღესას- წაულებს დროს.

კავკავი. კვირას თვრამეტს დეკემბერს კავკავის ქართველ სასწაუ- ლებელში მოხდა კავკავის ქართველ მანდილოსნების კრება. კრება დღესწ- რო 60 მეტი მანდილოსანი. საგანი კრებისა იმაში მდგომარეობდა, რომ უნდა აერჩიათ თავიანთ შორის ათი მანდილოსანი, რომელნიც შეადგენ- დნენ ცალკე კომიტეტს და რომელ- თაც უნდა მიეღოთ თავიანთ თავზედ ზოგადიონ ზრუნვა კავკავის ქართუ- ლის სასწაულებს ნიეთიერი მატაო- მარეობის გასაუმჯობესებლად. საზო- გადო კრებამ მანდილოსნებისამ ბარ- ხია თავიანთ შორის ცალკე კომიტე- ტის შეგებად შემდეგი პირები: ქ. ჰუკუვაძისა, ე. ჰუქინძისა, ო. ჰუარ- შაშვილისა, ს. ი. სარაჯიშვილისა, ე. ს. გვარამიასა, პაპოვისა ე. მოხლოკე- ლოვისა და სხვა.

ვისურვით აჭაურ ქართველ მან- დილოსნებს სახელოვნად დაგვიგრო- ვენებინოთ დაწყებულ საქმეს, და მით თავიდან ავიცილებინოთ ბრ- ალი, გულგრილობა და ხასიათის და- უდგარობლობა, რასაც დღეს ბევრს ქართველ ქალბუნებ ამბობენ.

თვედრეს ცოლი ვახარებუ- ლი შლიდა ჰქრისგან მოხანის წა- მოსასხამს და ღრეჩქ ბაღდადს. თე- ვილორე შვილემ ახლოს არ ვეპარ- ხადნენ მამისაგან მტრბაილის ნავიქარს. შორიდან უყურებდნენ, როდესაც თვედრეს ცოლი ბაღდადს იხვედა და სარკეში იხებდოდა, ამა როგორ მიხვდა ლოქერი ფერის თავ-მისაგე- ვით. მუწვი კერასთან იჯდა და თე- ვილორე ხორციის ჩამოსკიდებლ ჯიქასათლიდა. მუწვი იყო იყო ორმა უკანაში ვარაულო, რომ ერთსა და იმავე საქმეს ხელ-მეორედ იმეორე- ბდა.

ბოლოს, თითქო გამოიკვია ამ ფი- ლიდანამო, თავი მალდა ასწია და ვაჭტრებით ყურება დაუწყო სარკე- სთან მდგომ ქალის მოძრაობას. იმის შემდეგ წარწამოვდა შარშანდელი შობის წინა დღე, მამის მოსვლა, თა- ვიანთი მხიარულად მიგებება, დღის ცრემლები, თავისი გულ-დაწყვეტილი მდგომარეობა და ბოლოს, შობის დღილი, ის დღია, როდესაც მას, ძი- ნძების მომლოდინეს, ახალი ხალაით დაუხვდა.

სწორედ შარშან დღის დღეს იყო!.. მამამეტი ასევე აკეთებდა ღორს, როგორც ეხლა, მაგრამ მაშინ ყე- ლინი ერთად ვტრიალებდით და ესლა- კი მარტო მამა აკეთებს. სწორედ ეს დრო იყო... მაგრამ, დიხრით, რა ნიარო განსხვავება შარშანდელსა და დღევანდელ დღეს შუა!.. რა მოხალ ისეთი, რომ ყველაფერი სხვანაი-

* * ქ. თელავი. აქეთ ქურდობა ძალიან ვახშარდა ამ თვეში. ეს არა სასიამოვნო დაუპატრონებელი სტუმრები აღარავის დაუტოვებენ. ასე წარმოადგინეთ, თვეს დღეების მსგავსად, ადგილებსა-ც. ამ მოკლე ხნის განმავლობაში გასტუმრეს ორი სომხის ცეკლისი. ქურდები აღაგრეს ტაძარშიც შესულიყვნენ, მაგრამ "მეგვი დაიჭირეს. ისე დღე არ გავა, რომ თელავის ქუჩებზედ პოლიციამ ქურდები-ინტოგრებით დატყობილ ქურდებს აღაგრეს. მეტი ნაწილი ამ ქურდებისა უფრო-კი იმთავით არიან, ვისაც ახლად გამოუსულ უმაღლესის მინიუსტრის ძალით მიანიჭეს თავისი უფლება.

აქეთ თოვლი არ არის; თბილისი დღეები.

* * * გავ. "ნოვ. ობოზ." გეგუწყეს, რომ ქართველი შვედური ქალი ენ. ბარბოვი ვერაქაძის, რომელიც ქ. თელავში სცხოვრობს, აქამდლ ძალიან ავიღ იმყოფება.

გოგის ღმრსაშუალი ინფლისი.

შობის ღმრსაშუალი ხომ ბევრგან იციან ქველ-მოქმედება, მაგრამ ინგლისის თურნალ-გაზეთების რედაქციებს ამ საქმეში არაფერ აჯობებს. სხვა-და-სხვა რედაქციები ამ უქმეებში მშობლისთვის ღირსებისათვის რაიმე გასართობს. რედაქციების ამ ნაირი განზრახვა ძალიან ავიღილად სრულდება, რადგან მკითხველებსა და რედაქციას შორის მეტიდრო კავშირი მსუფთვეს. ინგლისელს მკითხველს უფროსი თავისი გაზეთი ისე, როგორც თავისი თავი, გაზეთში მხედვებს თავისი სიკეთესაც და ნაკულდევანებასაც. ამიტომაც უდავლოდებამა იქ რედაქციებს საშობაო ქველ-მოქმედება. საზოგადოდ ასე მოიხდება ხოლმე, რომ რომელიმე გაზეთი საქვეყნოდ აცხარად შეიცვალა; ასე მგონია, სადმე სტუმრად ვარ-მეთქი, - ჰფიქრობდა მუხიცი და ყველაფერს ათავადიერებდა.

— დახე, ეს ჩვენი სახლი, ისეც ჩემი დები და მამა ჩემი ყველაფერი ისეც ისეა, როგორც იყო, არა მოსკლენია-რამოხატებულიც არის; ადგე ახალი სკოლის ღვთა. მაშ, პირველი ჩვენივეს სხვა ნაირად; მაგრამ არა, თუ ცვლილება არა იყოს-რა, ეს ქალი ვინ არის? დედა ჩემი? არა, ეს დედაჩემი არ არის. დედა რომ იყოს, ასე უნდა არ ვიქნებოდით; ჩვენც ვარს შემოვხევიდით, როცა ის მამას-გან მოტანილ ნაფურს დაუწყებდა ამოღობდას. ესე არ იყო შარშანაც? რა დამავიწყებს შარშანდელ დღეს, როცა მე დედა ჩემის გვერდით ვიდექი და ხელში შევყურებდი, როდეს ამოიღებეს ჩემს წუღელს-მეთქი... განა თველ-წინ არ მიღვია იმისი გადფიქრებული სახე? უბედურა დედა: შარშან ერთი შეიღობისთვის სტარობდა და დღეს-კი ხუთწილად სტარობდა გყავართ, მაგრამ ჩვენი ჯავრი არისმა აქვს. შენ-კი, შენ, ჩემო კეთილი დედა, სულ სხვა იყავი არა, ჩემი ნარტო-კი არ დევლობდა, ჩვენთან ერთად დაობდა მამა ჩვენიც. უბედური მამა... რა ნაირად გამოიკვალა ამ მოკლე დროში თმა სულ ერთიანად გაუთეთრდა, წილში მიიხარა და სიცოცხლის ნიშან-წყალი აღარ ეტყობა. უბედური— შუა დღეს აქეთი ამ ღორს აეთებს და ჯერ-კი ვერ გაუთავი აა. ნეტები ჩემი

ღმეს: ამა-და-ამ დღეს ღირსითავეს საიღოს ვმართავ, ანუ ტანისამოსი ვუკრებთ იმათ, ანუ კიდევ კონცერტს ვმართავთ, სითამაშობს ვუკრებთ და სხვა-საქმის აღსრულებისათვის მკითხველს იწვევენ თავისი წვლილი შემოიტანოს და მკითხველი იძლევა კიდევ ამ წვლილს.

ყველაზედ საინტერესო რედაქციების მიერ გაწეულ მოქმედებათა შორის ორი იყო შარშან: თურნალის "Truth"-მა სათამაშოები დაარგა და "Westminster Gazette"-მა კიდევ სალამო ვაჭარბა საუკარ ბავშვებისათვის. 1880 წელს, როდესაც "Truth"-ის რედაქტორმა დაბეჭდვაში პირველად განზრახა სათამაშოების მოგროვება, სულ რაღაც ათასამდე ცალი შეკრებიან; 1882 წელს—5,000 ცალი, 1883 წელს—9060 ცალი, 1884—11,178 სათამაშო და შარშან-კი 27,000 ცალი სათამაშო მოაგროვა. სათამაშოების გარდა რედაქციაში სხვა ნივთებსაც ჰგზავნიდნენ ბავშვებისთვის დასაბრუნებლად, მაგალითად, ერთმა ქალიშვილმა შარშან გაუგზავნა შარშან. ერთმა კიდევ 11,000 ცალი ექვს პენსიანი ფული შესწირა, რაიც 2,800 მანეთს შეადგენს. ამ რაოდენობაზედ უმეტესობით მოგროვებულ ნივთებთან რიცხვი დღით-დღე მზატულობდა და ესეა ისეთი დღითა ხოლმე ამ ნივთთა რაოდენობა, რომ იმის მოსათვისებლად რედაქციის ოთახში აღარ ჰყოფნით და იმათ გამოვინა შარშანდელ წლიდან მთელს ღონისძიებას ყველაზედ დიდს დარბაზში ხდება ხოლმე. გამოვინა ორს დღეს არის ხოლმე და იქ შესვლა ყველაზედ უფროდინ, გინც-კი თავისი სადარბაზობა რაის წარადგენს. სათამაშოებს არამც თუ მართკ ინგლისში შოთხდებენ, არამც და რუსეთიდან და ჩინეთიდან; არამც იგზავნიან. ყველაზედ საინტერესო ის არის, რომ ჰერცოგმა საყენ

მი დები რატომ არ ეკარებოდა, მაგრამ რაქნან, ისინიც ჩემსავით გულ-დაჩაგრულები არიან საწყალები... — ამ ფიქრში იყო მუხიცი და ყველაფერს გაშტერებდა მისწერებდა. ამ დროს უფროსმა და ზურგზედ ხელი დაჭრა და მიმისკენ მიუთითა, გეძახისო. მუხიცი უწამლად და მიმის მოსახმარებლად წავიდა.

დალამა და თოვლიც უმატა. დასვლეთის ქარი საზარლად ზუზუნებდა და თვედარეს სხსლის უქნულებიდან ბლომად მოცვივებდა თოვლის ნაფიქრებები. კარგად გვიან იყო, მაგრამ სოფელს ჯერ კიდევ არ იქნა, ყველა საშობაო სმზადისში იყო. აქა-იქ ისმოდა ალილი-ს ხმა და ამ ხმაც შეშინებულ ძაღლებს გულ-შესაზარი უწელი. თვედარე და იმისი ცოლ-შვილი ცუცხლის პირას იჯდნენ. ამ დროს პისკარმა გაიჭიროდა და თვედარე კარკამ განიხლებდა ვერ მოასწრო, რომ იმის სახლის კარგთან გაისმა მშვენიერის შეწყობილის ხმით ალილი... — სწორედ ეს მუხთედ არის დღეს რომ მოვიდნენ. გავიწილა, რომ ვერც თოვლი და ვერც ბუქი მავთ ვერ დაიკავენს!— წარბ-შყერი თსქვა თვედარის ცოლმა.

— ქარსტეს მხარებლებმა არიან და მავთი მოსვლა როგორ უნდა ეწყინოს ადამიანს— უგებურად ჩაილაპარაკა თვედარემ და კარებს მიადგა.

თვედარეს ზეგლებიც კარებს

კოპუზ-გაოტელმა-კი გამოუგზავნა ლაბურმერს გერმანიიდან სათამაშოები. ეს მით არის საყურადღებო, რომ ლაბურმერი, როგორც პარლამენტის წევრი, ყოველთვის წინააღმდეგი იყო ხოლმე სამთფო სახსლის წევრებისათვის ჯამაგირების მომართვისა და რამდენისამე ხნის წინად პარლამენტში ის აზრი წარმოსთქვა, რომ სწორედ მავ ჰერცოგს ნუ დაენიშნება ნუთარაფერი ჯამაგირით. მაგრამ ინგლისში ასე იციან: თუცა პოლიტიკაში დიდი მოწინააღმდეგე არიან, მაგრამ სადასო საქმეების გარეშე მთავრობის ყოველთვის თავსაზიანად მოწყობილი და პარტიისცემით ეკიდებიან. ბოლოს ყველა სათამაშოები ლიბერლებთან ყველაზედ წინააღმდეგი დაწესებული.

გავ. "Westmin. Gazette"-ის სხვაფერე მოაწყობა ხოლმე თავისი ქველმოქმედებას. ინგლისში სხვა მრავალ საქმე-მოქმედო დაწესებულებათა შორის, არის ერთი, რომელიც ბოიერება დაარსა. მისტერ ბოიერი ამერსებისა, უბრალო მუშა და ღირსი კაცი. თავისი სიცოცხლის საგნად ნიბერმა ბრძანეს, კოჭულებისა, კუხნად ნებისა და საზოგადოდ ბურჟუაზიან დასახიერებულების ზრუნვა განიხადა. იგი თითონ დაიარება ამ საყურბა ბავშვების სახლში, წერა-კითხვას, ვაჭრობას აწვავს, ათამაშებს და ფულუმს აფრავს, რომ გამოძკვების იგინა და ჩაიც-დაბჭურის. პირველ ხანში ბოიერი მართლდ მოქმედებდა თავისი ღირსის ჯიბით, მხოლოდ შემდეგში მას სხვებიც მიეზნნენ და შეადინეს საზოგადოება, რომელსაც წევრებათ ფულით ეხმარებოდა.

შემოსილებულის გაზეთის ერთმა თანამშრომელმა ქალმა ბოიერის ქველმოქმედებას წერილობით უძენდა და მკითხველებსა სახსობდა, რომ იმათ, ვისთვის მბრთ, დახმარება რამ აღმოეჩინათ. ეს ბეჭედით დაიდგება 1893

ბეტუნენ, რომ უფრო კარგად ვიგონათ ალილი... მუხიცი არ იცოდა რა ამბავი იყო, მაგრამ, როცა კარგეს მიუხსობოვდა და ყვავილ-ნაბადებში გახვეული კაცები დაინახა, ყველაფერს მიხვდა.

— დიდებ შენა და ღმერთო! — გაიფიქრა მუხიცი და პირდაპირ გამოიხარა.

— თითქო ყველა იმისა სცდილობს, რომ შარშანდელ მხედნიერი დღეცხად და დამხობოს თელწინ ჭამილდენიანდელი დღის სიმწარე მაგრამაზიანის.

— ამ დროს არ იყო, რომ საწყალობა დედამ კვერცხებით დასაბჭურა ეს კაცები? დიხ, ამ დროს იყო, მაშინაც ასე კერს პირად ვიჯექით.

— ამ ფიქრის დროს მუხიცი ისე მძიმედ ამოიოხრა, თითქო გული თან ამოიკაზნა.

პატარა ხანს უკან ყველას ეძინა. მხოლოდ მუხიცი თავისი დარეკარებობა ძალი: ის იწვა გულულზედ ჯამაგირებულ მუხიცი-ლი ქარბუქისგან ნაზად იჩხვოდა. ცუცხლში ჯერ კიდევ არ იყო ჩანარებული, ოღნავ-და ბეტუცად და ამის შემწობით მუხიციისათვის აღვილი შესამხნევი იყო, ეძინათ თუ არა მინათობდა.

მუხიცი დიდხანს იყო საწყალობა ფიქრში გაბრთული. მერე ერთი საყოფად დაეღამოდა, და თითქო შეგუებულობა მდინარემ გადმოხეთქა, ისეთის სისწრაფით წამოსკდა ცრემ

წლის პირველ დღეებშიც მოხდა და თითხმეტს იმავე თვისას რედაქციაში იმდენი ნივთები შეგროვდა ზღის-გან დასჯილის ბავშვებისათვის, რომ რედაქცია იძულებული იყო საგანგებო ნივთების გადასატანი ვაგონები დაეჭირებინა.

306 არის?

(მითხრობა და მორაგვევისა)

I

დამწვინებულს ზღის სივრცეში წყნარად მოსცურავდა რომელიღო ხომი მუხიცი. მდიდრულად მორთავდა, იგი იმდენი მუხიციდა ქ. ცეზარისკენ, პარლამენტში. შორიდან ბუმბერაზ ფრენულს მოგვაგონებდა და მისი ათასობით წყალში იმოყრუებულად ხოფენი მილითობით აფრქვევდნენ წყლის წინწკლებს, რომლებიც აღმოსავლეთის მუხიცი მის სხივების მივხებით მარგალიტებით ბრწყინებულად.

გველს კისერივით ლამაზად მოხრილს ხომალდის ცხვირზედ აღმართული ენტუნის ბუმბერაზი ძველად. შორს გაისმოდა მუხიციან სინდერა მონა-მენგეთა, და ათასობით ხოფები, თითქოს ამ სინდერის კანახახობით, მუხიციან იმაღებოდა წყალში და მწყობრადღე ამოდიდა წყლის სიღრმეებში.

დოქტორულ მოაჯირით შემოკრულ ხომალდის ბაქანზედ, ალისფერი ფრულის ქვეშ, მოსწინად სრული შეხვეულობის კაცი სენატორის წამოსახსნით და მის გვერდით—სავარძელზედ გადაყუდებული, ხანში შემოსული მანდილოსანი, რომლის ამოლოზადაც იდნენ ორი მონა-ქალი. ერთი შავი, ხუჭუქ-თიანია იყო, შორი მხურვალე ნუმილიისა, სადაც ერთის დროს მისი შავ-კანა წინაპარნი იურგუტის სახსალში მსახურებდნენ; მეორე, თეთრი, დაიბადა ტუთ

ლის ნაკადული. საბალო ბიკი, პირველი დემბო და თავისი ქუთი, ვითომ ჩუმად სტარობდა, მაგრამ სახლში კი არა, დერეფანში გაიკონებდა იმისი სლუკური.

— ნეტა რა დემბოთა ამ ბიქს! — ჩაილაპარაკა თვედარემ, მაგრამ პასუხი არავინ მისცა.

— მაგამ ვეღარ მოითმინა, თავი წამოშავა და ადგომას აპირებდა, მაგრამ ამ დროს მუხიცი თაველი მოჰკრა, და თუცა ძალიან ძნელი იყო ამ აღდგებულის ზღის შეყენება, მაგრამ დაინც დასძლია და შემინგრა თავი. მისი, დაბრუნდა, მავალი გული თავისის არ იშლიდა, რის გამოც საცოდავს მუხიცი ძეგლსა და რბილში საშინელი მუხიცი ცეცხლი უვლიდა.

პატარა ხანს უკან, რაკი შეატყობა მას ჩემინაო, მუხიცი ფრთხილად წამოადგა, გადევნა თავისი ძველი ახალური და ფეხშიშველი ნელის ნაბიჯით გვიდა კარში.

დასავლეთის ქარი ისეც საზარლად ზოლდა და ქარ-ბუქის კორიანტელი მუხიციანებლად აწყვეტიდა ახალგაზრდა მუხიციის ცეცხლ-მოდებულსა და აღმუთებულს ჰერდს, რომელიც წარსულის მოგონებით გარკვეული სითუქნელ მაინცად თავისი პატაროს.

III

ეკლესიაზე სადღესასწაულო ზარის რეკა დაიწყეს და ხალხიც სიხარულით მიეშურებოდა მაცხოვრის ტაძარს.

დავეწილს გერმანიის, და ჯერ ხუთის წლისა არ ექმნებოდა, როდესაც რომაულ ჯარის-კაცებს ტყვედ ჩაუვარდათ და ბაზარში გაყიდეს.

ეს მონა-ქალი სირატების ფრთის მართობი რომაულ ქალბატონს გახურებულს სახეს უგრილებდნენ. ის ხომალდით ურასტანში მიგზავნიდნენ ბადა პონტი პოლიტი, რომელიც პონტიმ დანიშნა ამ ქვეყნის გამგელდ, პირმოთნე და ცრუ ისტორიისაგან ავლად აღიარებულ მეფე არხელის გადაცვალებული შემდეგ. პოლიტიც გვერდით წამოშარბოვებულ იყო იმისი ცოლი პონტია სანაინა.

ხომალდთან უკვე კარგად მოსწინად ირადღებავდა ავეტული, თვალწარმატაცი შენობანი ცეზარის ნავთსაღებურისა. ამათ დანახვებულ პილიტიც გაახსენდა სასტო იმპერატორის სტრუტის, რომლითაც გამოისტუმრია იგი ურასტანში და ჩაბარა გამგებობა ამ მშვენიერის ქვეყნისა გაუშვიძორის ვლერიც გრატის მავთობა.

— შენ, უთხრა ტიბერიმ, მისი-ბარ მდიდარს ქვეყანაში, მისი-ბარ იმ ხალხთან, რომლის მსგავსიც, თავისი სჯულით, არ მოიპოვება მთელს ჩემს ვაგონთა სამფლობელოში. ის არ ჰგავს პირ-მოთნე და გულმგელს ბერძნებს, არც ეგვიპტელებს, რომლებიც ხარსა და გველ-ვეშას თავსანს სცემენ. არა, ის იმ ვაგირ ხალხია, რომელსაც ერთი სული, ერთი ნება აქვს და ამიტომაც რომაე ვერაფერი გააწყობათ. დიდებულმა პომპეიმ, დიდმა ცეზარმა, და ჩემმა დედაებრივმა მშობელმა გამოისცადეს წყობიერე მხარე იმ ხალხისა... შენ იცი როგორც ამოუვლი.

— მოვახებრებ! წარბების შექმუხებით შეიარაღება პილიტი და რბილად დაშტრედა ცეზარის კოშკთა ქანდაკებასა. მოვაგანდა ავრეთვე ტიბერის სხვა სიტყვებიც.

— ტკვიანი მწყემსო, უთხრა ტიბერსკენ. ქვეყნის მანათობელი მზე დაწანთიდა სეტყა სამოსით მოსილს დედამისა და თოვლით დაბურული დიდრონ ხეების შტოები ცოტა ცოტაობით თავისუფლებოდა ამ მძიმე ტვირთისაგან. მოვაგე-წლოვანის სურათი შეგურულს მაცხოვრის ტაძარს ყვე-ყორანთა გროვა ისე ეხვეოდა, თითქო ამ ტაძრის მუხიციანებულ დედაც მგომანსა ლემე ჰყარია.

როგორცდ მოგონებდომდნენ, ამტურევენდნენ სუროს ტოტებს და სადაც მიჰქონდნათ.

ღმის მსახურება ვთავადა, ხალხი აღმოსა, მაგრამ ყვე-ყორანთა ჩხავილი-კი ისეც განუწყვეტლად ისმოდა. ერთს სამარცხთან ბლომად მიეცნათათ სუროს ტოტები და გარშემო იყო შემომწყობებულდნენ, თითქო მიცვალბულებს ცხედარს მდღელები შემოსდებოდნენ და ანდროს უგებნო.

— ნეტა რას დახმარებდა ეს ყვე-ბი ამ ერთსადილის? — თსქვა მდღეებმა და ცნობის მოყვარობით დაუწყო ყურება ფრინველთა გროვას.

— არ ვიცი! — გაყვირებოთ უმა-სუხა ერთმა ხანში შესულმა გლემმა და ამ სიტყვისთან ისა და სხვები შეედინენ იმ საფლავისკენ, სადაც მუხიცი დიდებულად.

პირველ დამბობლს მუხიცი სული დელია საყვარლის დღის სამარცხ-ზე, რომლის გვერდითაც შობილის მოსახარულ მუხიცი ქორვა ნაშუს საუკუნო სმკვიდრებელი გაუთხარეს.

განდილო

